

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554 ได้กำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ จึงมุ่ง การวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นกำลังใน การพัฒนาประเทศ โดยการพัฒนาคนให้มีความรอบรู้คู่กับการเสริมสร้างคุณธรรมให้เข้มแข็ง โดยพัฒนา คุณภาพคนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดี รู้รัก และสืบสานวัฒนธรรม จารีตประเพณี และค่านิยมที่ดีงาม มีร่างกายแข็งแรง ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องเท่าเทียมกันสามารถนำไปใช้ใน การดำรงชีวิต พร้อมทั้งเร่งพัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูงให้มีความรู้และทักษะ พื้นฐานที่สอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีให้มีความเป็นเลิศบนฐานของการพึ่งตนเอง สร้างสรรค์มูลค่าทางเศรษฐกิจและขีด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ ใหม่ควบคู่กับการต่อยอดและใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดการองค์ความรู้ ทุกด้านตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสร้างความมั่นคงในชีวิตแก่คน ทั้งประเทศ ทั้งด้านรายได้ อาหาร และที่อยู่อาศัย คุ้มครองสิทธิและได้รับความเป็นธรรม อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาให้เป็นสังคมของความพอเพียงเป็นธรรมและ เป็นไทย นำไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังได้ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนา หลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยสำรวจความต้องการ ของผู้เรียนจัดหลักสูตรที่มุ่งให้ปราชญ์ ผู้รู้ในพื้นที่เป็นผู้สอนมีหลักสูตรสำหรับผู้ประกอบการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลของชุมชนและที่ปรึกษาทางวิชาการ ของชุมชน ทำการวิจัยร่วมกับชุมชน การถอดรหัสความรู้ ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนให้ เป็นความรู้ที่เปิดเผย และสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชุมชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งสร้างศักยภาพชุมชน ให้สามารถจัดการความรู้ในชุมชน (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 7 มาตรา 57 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้นำหน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ความรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546) และจากหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและจุดหมายของหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544)

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553) ได้เสนอแนะเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองหว้าโนนทอง โดยให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและนำมาใช้อย่างจริงจัง ให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยมีผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ จัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มีความหลากหลายทั้งในนอกห้องเรียนให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และนำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดทำหลักสูตร ส่งเสริมภูมิปัญญาให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษาให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2550 : 45)

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้านของนักเรียน โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยีนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยี มาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์อันจะเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพของนักเรียนต่อไปในอนาคต

คำถามการวิจัย

การพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้านของนักเรียน โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยีมีกระบวนการอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้านของนักเรียน โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยี

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.1 ครูโรงเรียนบ้านหนองหว้าโนนทอง จำนวน 27 คน

1.2 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านหนองหว้าโนนทอง อำเภอบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 33 คน

1.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนบ้านหนองหว้าโนนทอง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านหนองหว้าโนนทอง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 33 คน

3. กรอบเนื้อหาการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยีออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้ หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

4. ระยะเวลาการวิจัย

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

5. สถานที่วิจัย

โรงเรียนบ้านหนองหนองหว้าโนนทอง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะกระบวนการทำงาน หมายถึง การลงมือทำงานด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นการฝึกวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการทำงานเป็นรายบุคคลและการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การวิเคราะห์งาน การวางแผนในการทำงาน การปฏิบัติงานและการประเมินผลการทำงาน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการกระบวนการทำงาน

กระบวนการเทคโนโลยี หมายถึง ขั้นตอนการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของมนุษย์ประกอบด้วย กำหนดปัญหาหรือความต้องการ รวบรวมข้อมูลเพื่อแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการ เลือกวิธีการ ออกแบบและปฏิบัติการ ทดสอบ ปรับปรุงแก้ไขและประเมินผล

เทคโนโลยี หมายถึง การนำความรู้ ทักษะและทรัพยากรมาสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการโดยผ่านกระบวนการ เพื่อแก้ปัญหาสนองความต้องการ หรือเพิ่มความสามารถในการทำงานของมนุษย์

หัตถกรรมพื้นบ้าน หมายถึง การประยุกต์ศิลป์หรือศิลปะที่มีประโยชน์ใช้สอย ประเภทหนึ่งที่ชาวบ้านธรรมดาเป็นผู้สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง คืองานหัตถกรรมที่ชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นใช้ในระหว่างชาวบ้านหรืองานหัตถกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อสนองความเชื่อของคนในพิธีกรรมต่าง ๆ และในพระศาสนา ในการศึกษาครั้งนี้เป็นหัตถกรรมการทอผ้าด้วยวิธีการเก็บตะกอ จากที่ทอมือและกึ่งตะกอก

ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านหนองหว้าโนนทอง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 33 คน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง บุคคลผู้รู้งานหัตถกรรมพื้นบ้าน ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านหนองหว้าโนนทอง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีความรู้ความสามารถในด้านงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่ได้สั่งสมความรู้ และประสบการณ์มานานจนเป็นความรู้ที่ฝังลึกในตัวบุคคล ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากคนทั่วไปและยังเป็นผู้ที่สามารถ

ถ่ายทอดความรู้ของตนเองให้กับบุคคลอื่นได้ จำนวน 10 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนเห็นคุณค่าของหัตถกรรมพื้นบ้าน
2. นักเรียนสามารถถ่ายทอดหัตถกรรมพื้นบ้านโดยใช้กระบวนการเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY